DER MESHULEKH

Isaac Leib Peretz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

י. ל. פרץ פאַר דער שול

דער משולח

רעדאַקטירט פאַר דער יוגנט פון אַ קאָמיסיע לערער
ביים צענטראַלן-בילדונגס-קאָמיטעט אין ווילנע

ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין :: 1926

י. ל. פרץ פאַר דער שול

דער משולח

רעדאַקטירט פאַר דער יוגנט פון
אַ קאָמיסיע לערער ביים צענטראַלן-
בילדונגס-קאָמיטעט אין ווילנע

ווילנע — 1926
ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

I. L. Perec dla Szkoły. „Posłaniec".

Drukarnia „Wyd. Wileńskie" B. Kleckina, Wilno.

דער משולח.

ער גייט, און דער ווינט צעיאָגט די פּאָלעס און די ווייסע באָרד.

אַלע מאָל כאַפּט ער זיך אָן מיט דער רעכטער האַנט אין דער לינקער זייט! עס גיט אים אַלע מאָל דאָרט אַ שטאָך. ער וויל זיך דאָך נישט מודה זיין; ער וויל זיך דווקא איינריידן, אַז ער טאַפּט נאָר ביי דער בוזים-טאַש.

— איך זאָל נאָר דעם קאָנטראַקט מיט דעם געלט נישט פאַרלירן! אָט פאַר דעם מכלומרשט ציטערט ער.

— און אַפילו עס שטעכט, איז אויך אַ נאַרישקייט! איך האָב נאָך, געלויבט איז גאָט, געגוג כוח אויף אַזאַ שליחות. אַנדערע אין מיינע יאָרן וועלן שוין קיין וויאָרסט נישט אָפּגיין, נאָר איך, געלויבט איז זיין ליבער נאָמען דאַרף נאָך נישט צו קיין מענטשן און פאַרדין מיר אַליין מיין ברויט... געלויבט איז גאָט, מען געטרויט מיר געלט!

— ווען איך האָב מיין אייגנס — טראַכט ער ווייטער — וואָס מען געטרויעט מיר, וואָלט איך אין שליחות צו זיבעציק יאָר נישט געגאַנגען; וויל אָבער דער רבונו של עולם אַזוי, איז אַזוי גוט.

עס הייבט אָן צו פאַלן גראָבע פלאַכעס שניי; ער ווישט זיך אַלע מאָל דאָס פנים. —

— איך האָב נאָך — טראַכט ער — איינגאַנצן אַ האַלבע מייל, אָ וואו! אויך מיר אַ גאַנג! אַ סך נעענטער ווי ווייטער! ער דרייט זיך איבער — מען זעט שוין אַפילו נישט דעם שטעטישן זייגער, נישט דעם קלויסטער, נישט די קאַזאַרמע. „גו, שמריה, פאָר!"

און שמריה פאָרט אין דעם נאַסן שניי; די אַלטע פיס קאָפּען זיך אריין און אַרויס. — „געלויבט איז גאָט, עס איז קיין גרויסער ווינט נישט!"

גרויס, האָט אַ כּח, בײַ אים געהייסן אַ שטורעם־ווינט; דער ווינט איז געוועזן געגנוג שטאַרק און געיאָגט גלייך אין פּנים אַריין. אַז עס האָט אים אַלע מאָל אָטעם פאַרפעלט; ער האָט אים אַרויסגעגנאַרט אַלע טרערן פון די אַלטע אויגן, וואָס האָבן אים געשטאָכן ווי שפּילקעס. נאָר אויף די אויגן ליידט ער תּמיד.

פאַרן ערשטן געלט, פאַלט אים איין, קויפט ער זיך וועגס־ברילן. — אַזויגע גרויסע, קיילעכדיקע; זיי זאָלן די גאַנצע אויגן פאַרשטעלן.

— גאָט זאָל העלפן — טראַכט ער — וואָלט איך צו דעם אויך געקומען! עס זאָל נאָר זיין אַלע טאָג אַ שליחות, און ווייט, גאָר ווייט! גיין, ב״ה, קען איך, וואָלט איך מיר שוין אָפּגעשפּאָרט אויף אַ פּאָר ברילן...

ער דאַרף אַפילו אַ שטיקל פעלצל אויך. עס וואָלט אים לייכטער געווען אויף דער ברוסט... ער רעכנט איבער, אַז דערווייל האָט ער נאָך אַ וואַרימע קאַפּאָטע!

— זי זאָל זיך נאָר נישט רייסן, וואָלט זי גאָר וואויל געווען. ער שמייכלט מיט פאַרגעניגן. דאָס, — טראַכט ער — איז נישט קיין היינטיקע קאַפּאָטע, קיין קיי און שפּיי, קיין שפּינוועבס! נאָר פאַרצייטישער לאַסטיק; דאָס, ווערט מיך איבערלעבן! און אָן אַ שפּאַלט, דאָס איז אויך אַ מעלה; זי צעפּליט זיך נישט אַזוי ווי אַ היינטיקע סחורה, און פון פאָרנט פאַרלייגט זי זיך אויף אַן אייל!...

— אַ פעלצל — טראַכט ער ווייטער — איז אייגנטלאַך בעסער. אַ פעלצל איז וואַרים, גוט וואַרים. נאָר אַלץ פריער ברילן. אַ פעלצל איז נאָר גוט ווינטער און ברילן דאַרף מען תּמיד, דען זומער, אַז עס מאַכט זיך אַ ווינט און יאָגט דעם שטויב גלייך אין די אויגן אַריין, איז ערגער ווי ווינטער!

און עס בלייבט, אַז פריער וויינען ברילן, דערנאָך ערשט אַ פעלצל! דער אויבערשטער זאָל נאָר העלפן, ער זאָל אָפּנעמען דעם ווייק... אַ פיר גילדן וועט ער אַוודאי כאַפּן.

און ער שלאַבעט ווייטער, און דער נאַסער שניי פּאַטשט אים אין פּנים אַריין, דער ווינט ווערט אַלע מאָל שטאַרקער און די זייט שטעכט אַלע מאָל מער.

— דער ווינט זאָל זיך נאָר ווען איבערהרייען! נאָר מן הסתם — טראַכט ער — איז אַזוי גלייכער, צוריקצוועגס וועל איך מער מיד זיין, וועל איך אים דעמאָלט האָבן פון הינטן! אָ דעמאָלט, וועט עס „אָר אַנדערש גיין! אַלץ פאַרזאָרגט! גרינג אויפן הארץ!

ער האָט זיך געמוזט אָפּשטעלן אַ רגע און דעם אָטעם כאַפּן. דאָס שרעקט אים אַ ביסל איבער:

— וואָס איז אַזוינס מיט מיר געשען? ווייניק פרעסט און ווינטן האָב איך אויסגעהאַלטן אַלס קאַנטאָניסט? פרעגט ער זיך טרויעריק און האַלב דערשראָקן.

אין ער דערמאָנט זיך זיין סלוזשבע אַלס ניקאָלאַיעווסקער סאָלדאַט. פינף און צוואַנציק יאָר ריינע סלוזשבע אונטער דער ביקס, הוץ די קינדערשע יאָרן אַלס קאַנטאָניסט. ער איז זיך גענוג אָנגעגאַנגען אין זיין לעבן, געמאַרשירט איבער בערג און טאָל, אין שניי און פרעסט און אַלערליי זאַוויערוכעס. און וועלכע שנייען, וועלכע פרעסט! די ביימער פלעגן פּלאַצן, פייגעלאַך פלעגן טויט אַראָפּפאַלן אויף דער ערד — און דער רוסישער סאָלדאַט איז געגאַנגען פריש, לעבעדיק, און נאָך דערצו אַ לידעלע געזונגען, אַ טרעפּאַק, אַ קאַמאַרינסקי און מיט די פיס צוגעקלאַפּט!

דער געדאַנק, אַז ער האָט גאַנצע פינף און צוואַנציק יאָר אויסגעהאַלטן די פאַרצייטיקע סלוזשבע, אויסגעשטאַנען אַלע צרות, אַלע שנייען, אַלע ווינטן, אַלע שלעק, הונגער, דאָרשט און נויטן, און אַ געזונטער אַהיים געקומען — דער געדאַנק מאַכט אים גרויס! ער הייבט אויף דעם קאָפּ מיט גדלות און גייט מיט נייעם כּוח.

— האַ, האַ, וואָס איז גאָר ביי מיר אַזאַ פרעסטל? אין רוסלאַנד, דאַכט זיך, איז געווען עפּעס אַנדערש!

ער גייט, דער ווינט ווערט אַ ביסל שטילער, עס ווערט אַלע מאָל טונקעלער, עס פאַלט צו די נאַכט.

„אויך מיר אַ טאָג — טראַכט ער — אַ טל־ומטרל!... און ער הייבט זיך אָן מער צו יאָגן, עס זאָל אים נישט די נאַכט באַפאַלן. נישט אומזיסט גייט ער שבת אין שולכל לערנען תורה, ער ווייסט: מען דאַרף אַרויסגיין און צוריקקומען בכי טוב!

ער פילט אַ ביסל הונגער, און אַ טבע האָט ער, אַז ווען ער ווערט הונ־געריק, ווערט ער לוסטיק! ער ווייסט, אַז אַפּעטיט איז אַ גוטע זאַך; זיינע סוחרים, וואָס שיקן אים אין שליחות, ווינטשן תמיד נאָר אויף דעם, וואָס זיי זייגען קיינמאָל נישט הונגעריק! ער האָט, ב״ה, אַפּעטיט! אויסער, אַז ער איז נישט בקו הבריאה, ווי, למשל, נעכטן; ער איז קראַנק געווען, האָט זיך אים געדאַכט, אַז דאָס ברויט איז זויער.

— גיי, וואו איז עס זויער געווען; זעלנעריש ברויט! אַמאָל אפשר יאָ, אָבער היינט? באַקט פּאָניע אַזאַ ברויט, אַז די יידישע בעקערס מעגן זיך באַהאַלטן. און געקויפט האָט ער אַ פריש ברויט! עס איז געווען אַ מחיה צו שניידן. ער איז אָבער נישט געווען בקו הבריאה, עפּעס האָט אים אַ קעלט געיאָגט דורך די ביינער.

— נאָר געלויבט איז דער, וואָס ער איז נישט ווערט זיין נאָמען צו געדענקען, עס טרעפט זיך אים זעלטן!

אַצונד האָט ער אויך אַפּעטיט, ער האָט אַפילו אין קעשענע ברויט מיט אַ שטיקל קעז... דאָס שטיקל קעז האָט אים דעם סוחרס ווייב געגעבן, לעבן זאָל זי און געזונט זיין! זי איז טאַקע אַ בעל־צדקה, זי האָט אַ יידיש האַרץ.

— זי זאָל נאָר נישט אַזוי קללהן — טראַכט ער — וואָלט זי געווען גאָר אַ וואוילע יידענע!... ער דערמאָנט זיך אין זיין געשטאָרבן ווייב.

— גאָר מיין שפּרינצע ניעפּריטשקעם! זי האָט אויך געהאַט אַ גוט האַרץ, און אַזאַ טבע צו קללהן. וואָס פאַר אַ קינד איך האָב אַוועקגעשיקט אין דער וועלט אַריין, האָט זי געוויינט ווי אַ ביבער, כאָטש אינדערהיים האָט זי זיי געשאָלטן מיט טויטע קללות! ווער שמועסט — דערמאָנט ער זיך — אַז איינס איז געשטאָרבן! זי האָט זיך געוואָרפן גאַנצע טעג ווי אַ שלאַנג אויף דער ערד, געהאַקט זיך מיט די פויסטן אין קאָפּ אַריין.

איינמאָל האָט זי גאָר געוואָלט וואַרפן אַ שטיין אין הימל אַריין!

— „אָט, זעסטו — טראַכט ער — גאָט מאַכט זיך אַ סך פון אַ נאַרישער יידענע!... זי לאָזט אָבער נישט אַרויסנעמען די מטה מיטן מת! זי פּאַטשט אויס די ווייבער, דער חברה נושאים רייסט זי אויס די בערדן!״

„אַ שיינע גבורה האָט געשטעקט אין דער שפּרינצען! עס האָט זיך געדאַכט אַ פליג, און אַזאַ כ״ח, אַזאַ כוח!...״

— פּאַרט, זי זאָל עס מיר מוחל זיין, אַ גוטע געווען! זי האָט אַפילו מיך אויך נישט פיינט געהאַט. כאָטש זי האָט מיר קיינמאָל קיין גוט וואָרט נישט געגעבן!

געשריגן האָט זי: אַ גט, אַ גט! אַז נישט וועט זי אַזוי אַנטלויפן! נאָר וואו האָט זי געוואָלט אַ גט!

ער דערמאָנט זיך עפּעס און שמייכלט...

די מעשה איז שוין לאַנג, לאַנג... דענסטמאָל איז נאָך געווען די קאָנ־סומציע און ער איז געווען אַ נאַכט־וועכטער, און אַרומגעגאַנגען גאַנצע נעכט מיטן אייזערנעם שטעקעלע, מען זאָל נישט אַריינגנבענען בראַנפן!

סלוזשבע האָט ער געקענט, ביי פּאָניען איז אַ גוט חדר, ער האָט גוטע מלמדים געהאַט!.. פּאַרטאָג, ווינטער איז עס געווען, עס קומט אים אָפּבייטן דער טאָג־וועכטער, חיים־יונה — איז שוין אויפן עולם אמת — און ער גייט אַהיים געפרוירן, פאַרשטאַרט! ער קלאַפּט ביי דער טיר און זי שרייט אים אַרויס פון בעט:

„גיי אין דער ערד אַריין! איך האָב געמיינט דיין נאָמען וועט אַהיים קומען".

אָהאָ! זי איז בייז נאָך פון נעכטן בייטאָג! ער קען זיך אַפילו נישט דערמאָנען וואָס נעכטן איז אַזוינס געווען, נאָר זיין האָט דאָך עפּעס געמוזט.

— „פאַרמאַך דאָס מויל און עפן!" שרייט ער.

— „דעם קאָפּ וועל איך דיר עפענען!" הערט זיך אַ קלאָרע תשובה.

— לאָז מיך אַריין! שרייט ער.

— אין דר׳ערד אַריין גיי! ענטפערט זי.

און ער האָט זיך מישב געווען און איז געגאַנגען אין בית־המדרש אַריין. ער האָט זיך געלייגט שלאָפן אונטערן אויוון. צום שלימזל איז געווען אַ סוואָנד, ער איז פאַרגאָרעט געוואָרן, און מען האָט אים אַהיים געטראָגן אַ טויטן...

„אַ קלייניקייט האָט דעמאָלט שפּרינצע איבערגעאַרבעט!" ער האָט שפּע־טער גאַנץ גוט געהערט וואָס זי האָט איבערגעאַרבעט.

מען זאָגט איר: עס איז גאָרנישט, אַ סוואָנד.

ניין! זי וויל נאָר אַ דאָקטאָר; זי האָט בדעה צו חלשן, צו וואַרפן זיך אין וואַסער אַריין, און שרייט נאָר: מיין מאַן! מיין מאַן, מיין תכשיט!

ער נעמט צוזאַמען אַלע כוחות, זעצט זיך אויף און פרעגט זי געלאַסן:

— שפרינצע, ווילסט אַ גט?

— נעם איין... זי האָט דאָך נישט געענדיקט די קללה און אַרויסגעלאָזט אַ געוויין...

— שמריה, ווי מיינסטו, גאָט וועט מיך נישט שטראָפן פאַר מיינע קללות, פאַר מיין רשעות?...

קוים איז ער אָבער געזונט געוואָרן—צוריק די אייגענע שפרינצע: אַ מויל אויף רעדער, אַ צונג אויף שרויפן, און אייזן שטאַרק, זי קראַצט ווי אַ קאַץ, האַ, האַ! אַ שאָד שפרינצע! זי האָט אַפילו קיין נחת פון די קינדער נישט דערלעבט.

עס מוז זיי גוט גיין אויף דער וועלט; אַלע בעלי־מלאכות. די מלאכה לאָזט נישט שטאַרבן פאַר הונגער! כוח האָבן זיי, אין מיר אַריין געראָטן; איי וואָס, זיי שרייבן נישט, וואָס איז? אַליין קענען זיי נישט, און גיי בעט ערשט אַן אַנדערן, יענער זאָל שרייבן! און וואָס פאַר אַ טעם האָט אַזאַ בריוו? ווי איבערגעשווענקטע יויך! און גלאַט מיט דער צייט... יונגע קינדער פאַרגעסן... עס מוז זיי דאָך גאָר גוט זיין...

נאָר שפרינצע נעבאָך ליגט אין דער ערד! אַ שאָד שפרינצע!

— אַזוי ווי קאָנסומציע האָט אויפגעהערט, איז זי געוואָרן אויס מענטש! טאַקע, איידער איך האָב מיך געווינט צום שליחות, צו זאָגן דעם פּריק: יאַשניע פּאַניע, נישט וואַשע וויסאָקאָ בלאַגאָראָדיע, איידער מען האָט מיר גע־טרויט קאָנטראַקטן מיט געלט—האָט געפעלט דאָס שטיקל ברויט...

מילא איך, זעסטו, אַ מאַנספּאַרשוין, אַ געוועזענער קאַנטאָניסט, עסט מען נישט אַ טאָג! איר אָבער איז עס געגאַנגען, אימשטיינס געזאָגט, אינם גאַנצן לעבן! אַ נאַרישע יידענע, זי פאַרלירט באַלד די כוחות, זי האָט שוין אַפילו נישט געקאָנט שילטן, דער גאַנצער שייגעץ איז איר פון קאָפּ אַרויס, און נאָר געוויינט...

עס איז מיר נמאס ומאוס געוואָרן פאַרן לעבן... עפּעס האָט זי גאָר מורא געקראָגן פאַר מיר! זי האָט גאָר מורא געהאַט צו עסן, מיר זאָל נישט פעלן. אַז איך זע, אַז זי האָט מורא, בין איך ביי קוראַזש, איך שריי, איך שעלט! למשל: פאַרוואָס גייסטו נישט פרעסן?! איך פאַל אַמאָל אין אַ רציחה אַריין

און וויל זי פשוט שלאָגן, נאָר גיי שלאָג אַ וויינענדיקע יידענע, אַז זי זיצט פאַרלייגט די הענט און רירט זיך נישט! איך לויף צו מיט איין קולאַק, שפּיי אין אים נאָך אָן, און זי ענטפערט מיר: „עס פריער דו אָפּ, איך וועל נאָכדעם עסן!“ און איך האָב געמוזט פריער אָפּבייסן פונם ברויט, און איר איבערלאָזן די רעשט...

אַמאָל נאַרט זי מיך אַרויס אין גאַס אַריין: איך וועל שוין עסן, גיי נאָר אין גאַס אַריין; גיי, אפשר וועסטו עפּעס פאַרדינען, און הכלומרשט שמייכלט זי דערביי, און גלעט מיך אַמאָל!

און אַז איך גיי און קום צוריק, טרעף איך כמעט דאָס אייגענע ברויט. זי רעדט מיר איין, אַז זי קען נישט עסן קיין טרוקנס, זי דאַרף נאָר אַ גריץ!

ער בויגט אַראָפּ דעם קאָפּ, גלייך עס וואָלט אים געדריקט אַ שווערע לאַסט און די טרויעריקע געדאַנקען יאָגן:

— און וואָס פאַר אַ יללות זי האָט געמאַכט, אַז איך האָב געוואָלט מיין שבתדיקע קאַפּאָטע, אָט די וואָס איך טראָג—פאַרזעצן! מעשים האָט זי געאַרבעט און געלאָפן און פאַרזעצט אירע מעשענע בענטש-לייכטער, און ביז אין טויט אַריין שוין געבענטשט אין קאַרטאָפל!... פאַרן טויט האָט זי מיר מודה געווען, אַז זי האָט קיינמאָל נישט געוואָלט קיין גט, אַז זי האָט נאָר אַ ביין מויל געהאַט.

— די צונג, די צונג, האָט זי געשריען. רבונו של עולם, זיי מיר מוחל די צונג! און איז טאַקע געשטאָרבן אין איין פחד: מען זאָל איר אויף יענער וועלט נישט הענגען אויף דער צונג!

— גאָט, מאַכט זי צו מיר, וועט קיין רחמנות אויף מיר נישט האָבן; איך האָב צופיל געזינדיקט! נאָר אַז דו וועסט קומען, נישט באַלד, חס-ושלום! איבער הונדערט און צוואַנציק יאָר, אַז דו וועסט קומען, געדענק, כאַפּ מיך אַראָפּ פון תליה! זאָג דעם בית-דין-של-מעלה, אַז דו האָסט מיר מוחל געווען!

זי האָט באַלד פאַרלאָרן די געדאַנקען, אַלץ גערופן די קינדער! עס האָט זיך איר געדאַכט, אַז זיי זיינען דאָ אין שטוב, אַז זי רעדט מיט זיי, און האָט זיי אויך געבעטן מחילה.

אַ נאַרישע יידענע, ווער וואָלט איר נישט מוחל געווען.

ווי אַלט איז זי געוועזן אינגאַנצן? אפשר אַ יאָר פופציק! אַזוי פרי גע־שטאָרבן! אַ קלייניקייט, אַז אַ מענטש נעמט זיך אַליין צו דאָס לעבן, אַז וואָס מען טראָגט אַרויס פון שטוב צו פאַרזעצן, טראָגט מען אַרויס האַלב געזונט, שטיקער פלייש!...

טאָג אויף טאָג איז זי גרינער און געלער, קלענער און דאַרער געוואָרן.

זי האָט געזאָגט, אַז זי פילט ווי דער מאַרך טריקנט איר אין די ביינער...

זי האָט געוואוסט, אַז זי וועט שטאַרבן!...

ווי האָט זי ליב געהאַט די שטוב מיט אַלע זאַכן! וואָס מען האָט אַרויס־געגעבן, אַ בענקל, אַ בלעכענע עסע, איך ווייס וואָס, האָט זי עס באַגאָסן מיט ביטערע טרערן! זי האָט זיך מיט יעדער זאַך געזעגנט ווי אַ מאַמע מיט אַ קינד!... מישטיינס געזאָגט, אַרומגעכאַפּט און כמעט געקושט... „אָהאָ! מאַכט זי, ווען איך וועל שטאַרבן, וועסטו שוין נישט זיין אין שטוב!"

אַ מעשה, אַ נקבה איז פאָרט אַ נאַר! אַ רגע איז זי אַ קאָזאַק אין ספּאָד־ניצע, און אַ ליאַדע וואָס—ערגער ווי אַ קינד! זעסטו שוין, ביי שטאַרבן איז אַוודאי אַ חילוק צי מיט אַ בענקל צי אָן אַ בענקל!...

— פּע!—האַקט ער זיך אַליין איבער די געדאַנקען,—וואָס מיר קומט אַלץ אין קאָפּ אַריין, דורך די פּוסטע זאַכן גיי איך וואַלגע.

— נו, זעלנערישע פיס, טראָגט ווייטער!—קאָמאַנדירט ער מיט זיך.

ער קוקט זיך אום—אַרום און אַרום שניי; אויבן — אַ גראָער הימל מיט שוואַרצע שמאַטעס געלאַטעט;—גאָר מיין אונטערשטע קאַפּאָטע!—טראַכט ער—שינעט מיט לאַטקענע לאַטעס! רבונו־של־עולם, דיר פעלט אויך קרעדיט אין געוועלב?

דערווייל נעמט אַ פראָסט. די באָרד און די וואָנסעס זיינען אייז, אין גוף איז אפילו נישטקשה, דער קאָפּ איז גאָר וואַרים, אויפן שטערן פילט ער טראָפּנס שווייס; נאָר די פיס ווערן וואָס אַמאָל קעלטער און שוואַכער.

שוין נישט ווייט, ער האָט דאָך חשק זיך אָפּצורוען און ער שעמט זיך פאַר זיך אַליין. דאָס ערשטע מאָל דאַרף ער זיך אָפּרוען ביי אַ שליחות פון צוויי מייל וועג. ער וויל זיך נישט מודה זיין, אַז ער איז אַן אַכציקער און עס איז שוין צייט דערויף.

ניין, ער מוז גיין... נאָר גיין... כל־זמן מען גייט, גייט מען, עס טראָגט

זיך; קוים גיט מען נאָך דעם יצר-הרע און מען רוט זיך אָפּ, ווערט מען שוין אַ לייט!

מען קען זיך גלאַט פאַרקילן, שרעקט ער זיך אַליין איבער, — און וויל זיך אַלץ אויסריידן דעם שטאַרקן חשק צום אָפּרוען.

— נישט ווייט שוין צום דאָרף, דאָרט וועל איך אויך צייט האָבן!

— דאָס, — טראַכט ער — וועל איך יאָ טאָן: איך וועל נישט גיין גלייך צום פּריץ... ביים פּריץ מוז מען וואַרטן אַ שעה אין דרויסן... נאָר גלייך צום ייד.

— כאָטש גוט, — טראַכט ער — וואָס איך האָב נישט קיין מורא פאַר דעם פּריצס הונט; פונדעסטוועגן, ביינאַכט, אַז מען לאָזט אָפּ דעם בורן, איז פאָרט אַ סכנה; איך האָב מיט אַפילו מיין וועטשערע, און בורי האָט ליב קעז, פאָרט בעסער פריער אויסרוען די ביינער! איך וועל מיר פריער גיין אַריין צום ייד, אָנוואַרימ׳ן זיך, וואַשן זיך, עפּעס עסן...

און עס קומט אים וואָסער אין מויל אַריין; ער האָט פון אינדערפרי אָן נישט געגעסן; נאָר דאָס איז אַ קליינינקייט, אים אַרט נישט, וואָס ער איז הונגעריק; ער האָט הנאה דערפון: אַז מען איז הונגעריק, איז אַ סימן, אַז מען לעבט! נאָר די פיס!...

ער האָט נאָך אינגאַנצן אַ צוויי ווירעסט, ער-זעט שוין אַרויס דעם פּריצס גרויסע שאָפּע... נאָר די פיס זעען נישט, זיי ווילן זיך דווקא אָפּרוען!

— און ווידער פאַרקערט, — טראַכט ער זיך, — וואָס איז, אַז איך וועל מיך אַ ביסל אָפּרוען? אַ מינוט, אַ האַלבע מינוט! אפשר יאָ? לאָז מיך נאָר פּרובן! אַזוי לאַנג פאַלגן מיך די פיס, וועל איך זיי אויך אַמאָל פאָלגן!

און שמריה זעצט זיך אין דער זייט אויף אַ בערגל שניי. אַצינד הערט ער ערשט ווי דאָס האַרץ קלאַפּט אין אים ווי אַ האַמער און עס שטעכט, און דער קאָפּ שוויצט...

ער דערשרעקט זיך... צי ווערט ער נישט קראַנק? ער האָט ביי זיך פרעמד געלט! ער קאָן בלייבן, חס-ושלום, חלשות... און ער טרייסט זיך: געלויבט איז גאָט, וואָס קיינער גייט נישט! און אַפילו עמיץ זאָל גיין, וועט אים אויך נישט איינפאַלן, אַז איך האָב געלט ביי מיר... מישטיינס געזאָגט, ווען מ׳געטרויט געלט!... נאָר אַ קאָפּ זיצן, דערנאָך וואַליי!

נאָך די ברעמען פאַלן אים צו ווי בליי.

— ניין, הייב דיך אויף שמריה, ווסטאַווי!—קאָמאַנדירט ער מיט זיך.

קאָמאַנדירן קאָן ער נאָך, אָבער אויספירן נישט, ער קען זיך נישט רירן. אים דאַכט זיך דאָך, אַז ער גייט, אַז ער גייט אַלע מאָל שטאַרקער! אָט זעט ער שוין אַלע הייזלאַך... דאָ וואוינט אַנטעק, דאָרט באַזילי; ער קען זיי אַלע, ער דינגט ביי זיי פורן... צום ייד איז נאָך ווייט, נאָר גלייכער צום ייד... מ׳טרעפט דאָרט אַמאָל מזומן... און אים דאַכט זיך, אַז ער גייט צום יידס הייזל: נאָר עס רוקט זיך אָפּ אַלע מאָל ווייטער, ווייטער... מן־הסתם דאַרף אַזוי זיין... עס ברענט דאָך אַ פרייליך פייערל אויפן קוימען, דאָס גאַנצע פענסטערל איז לוסטיק און רויט, די גראָבע מירל שוימט אַוודאי אַ גרויסן טאָפּ קאַרטאָפל, און זי איז אים שטענדיק מכבד מיט אַ קאַרטאָפל; אַ פאַרגעניגן אַ הייסע קאַרטאָפל! און ער רוקט זיך ווייטער. אַזוי דאַכט זיך אים איבוואויל ער זיצט אויף איין אָרט.

דער פראָסט האָט אַ ביסל געלאָזט, עס הייבן אָן פאַלן ברייטע, דיקע פלאַכעס שניי.

אים איז, אַ פנים, אויך וואַרימער געוואָרן אין דער שניי־קאַפאָטע. און עס דאַכט זיך אים, אַז ער איז שוין ביים יידן אין שטוב. מירל זייערט די קאַרטאָפל, ער הערט ווי דאָס וואַסער גיסט זיך, זיור, זיור, זיור, און אַזוי גיסט זיך פון זיין לאַסטיקענער קאַפּאָטע אויך. יונה גייט אַרום און זינגט אונטער דער נאָז; זיין שטייגער איז צו זינגען נאָך מעריב, ווייל דעמאָלט איז ער הונגעריק, און מאַכט אַלעמאָל: „נו, מירל!"

נאָר מירל יאָגט זיך נישט: „וואָלגער טוט זיך בעסער!"

— ציי שלאָף איך און עס חלומט זיך מיר? ווערט ער ראַפּטום פריילאַך־דערשראָקן. עס דאַכט זיך אים, אַז עס עפנט זיך די טיר און עס קומט אַריין זיין עלטערער זון... חָנה! חנה! אָ! ער דערקענט אים! וואָס טוט ער דאָ! נאָר חנה דערקענט אים נישט, און ער מאַכט זיך נישט ווויסנדיק... כאַ, כאַ, כאַ! ער דערציילט יונהן, אַז ער פאָרט צום טאַטן, ער האָט דעם טאַטן נישט פאַרגעסן! און יונה ממזר זאָגט אים נישט, אַז דער טאַטע זיצט אויפן באַנקבעטל!... מירל האָט צו טאָן: זי איז פאַרנומען ביי די קאַרטאָפל, זי וועט נישט מפסיק זיין; זי שמייכלט נאָר, זי רייבט די קאַרטאָפל מיטן גרויסן הילצערנעם לעפל און שמייכלט!

— אָ! חנה מוז זיין רייך, אַלץ איז אויף איר גאַנץ, און אַ קייט... אפשר טאָמבאַק? ניין, אַוודאי גאָלד! חנה וועט נישט טראָגן קיין טאָמבאַקענע קייט. ח״ו... כאַ! כאַ! כאַ!— ער גיט אַ קוק אויפן פּיעקאַליק... כאַ! כאַ! כאַ!... ער פּלאַצט שיר פאַר געלעכטער. יעקל, בערל, זכריה... אַלע דריי... כאַ! כאַ! כאַ! זיי האָבן זיך באַהאַלטן אויפן פּיעקאַליק, דאָס איז גנבים! כאַ! כאַ! כאַ! אַ שאָד שפּרינגצע, אַ שאָד! זי זאָל כאָטש אויך האָבן דאָס נחת! דערווייל באַשטעלט חנה צוויי געננ. „חנה! חנה! דערקענסט מיך נישט! איך בין עס!...״ און איר דאַכט זיך, אַז ער צעקושט זיך מיט חנהן...

— הערסטו, חנה, אַ שאָד די מאַמען, זי זאָל דיך זען!... יעקל, בערל, זכריה, אַראָפּ פון פּיעקאַליק! איך האָב אייך באַלד דערקענט! קומט אַראָפּ, איך האָב געוואוסט, אַז איר וועט קומען! אַ והא ראיה, איך האָב אייך מיטגעבראַכט קעז, אמתן שאָפענען-קעז! זעט נאָר, קומט, קינדער, איר האָט דאָך עפּעס ליב זעלבעריש ברויט! וואָס? אפשר נישט? אמת אַ שאָד די מאַמע!

און עס דאַכט זיך איר, אַז אַלע פיר קינדער האָבן איר אַרומגערינגלט און האַלטן איר און קושן און דריקן זיך צו איר צו.

— נאָר וואָלנע, קינדערלאַך! וואָלנע, דריקט מיך נישט צו שטאַרק! איך בין שוין נישט קיין יונגערמאַן, איך בין אַן אַכציקער!... וואָלנע, איר דושעט מיך, וואָלנע, קינדערלאַך... אַלטע ביינער! וואָלנע, איך האָב געלט אין קעשענע! מיר, ב״ה, געטרויט מען געלט!... גענוג, קינדערלאַך, גענוג!...

און עס איז געווען גענוג... ער איז געבליבן פאַרשטאַרט מיט דער האַנט אויף דער בוזים-קעשענע. —

פאַרטייטשונגען פון די שווערע העברעאישע ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין דעם ווערק.

נישט געווען בקו הבראיה (ניט אינגאַנצן געזונט)

חברה נושאים (די װאָס טראָגן די טויטע אויפן בית-עלמין)

תכשיט (צירונג)

ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

י. ל. פרץ פאַר יוגנט,

א כרעסטאָמאַטיע פון י. ל. פרצ׳ס ווערק

צוזאמענגעשטעלט פון צ. ב. ק. אין ווילנע

„י. ל. פרץ פאַר דער שול",

אין באַזונדערע ביכלאַך:

1. פון מיינע זכרונות
2. קינדער
3. דער משולח
4. באָנציע שוויג
5. אויב נישט נאָך העכער
6. צווישן צוויי בערג
7. דער מלאך
8. דער אייביקער פרידן אין ערגעץ-לאַנד
9. מאָניש
10. א גילגול פון אַ ניגון
11. אַייזיקל שָחט
12. וואָס אַ מזל — ווייניקער

און נאָך אַנדערע

הויפט־פאַרקויף:

„ביכער" וואַרשע, נאַלעווקי 2a

„BYCHER" Warszawa, Nalewki 2a